

Lagekostenbedrijf: tijd is geld

Kees Jagtenberg , Michel de Haan

De arbeid op het Lagekostenbedrijf is in 1999 gedaald van 51 naar 49 uur per week. Bij een quantum van 400.000 kg melk is er voor elke 100 kg melk 38 minuten arbeid besteed. Deze afname past in de ontwikkeling van het bedrijf dat blijft zoeken naar het efficiënt omgaan met de eigen arbeid.

Boekhoudkundig is de beloning voor arbeid, het arbeidsinkomen, veelal een resultante van de bedrijfsuitkomsten. Arbeid wordt niet meteen gezien als een duur productiemiddel. Volgens de CAO kost een bedrijfshoofd rond de f 40,- per uur. Dus de arbeid die veehouders zélf leveren is duur. Daarom wordt op het Lagekostenbedrijf regelmatig geëvalueerd hoe zinvol het zelf uitvoeren van werkzaamheden is. Een eenvoudig voorbeeld hiervan is klauw bekappen: uitbesteden aan derden of zelf doen. Het Lagekostenbedrijf deed het klauw bekappen zelf en huurde daarvoor de behandelbox.

Meer tegelijk is efficiënt

Het Lagekostenbedrijf voert in voor- en najaar snijmaïs bij en als de koeien 's nachts op stal staan wordt het rantsoen verder aangevuld met graskuil. In het voorjaar ligt het niveau rond de 2 kg ds per dier per dag en begin augustus start het bijvoeren weer met circa 4 kg ds snijmaïs per dier. Het voeren in de weideperiode vraagt gemiddeld evenveel tijd als in de winterperiode, namelijk 37 minuten per dag. Dit komt doordat het voer in de weideperiode aan het voerhek met de hand verdeeld wordt. Om broei te voorkomen worden in de zomer ook vaker kleine hoeveelheden voer uitgehaald.

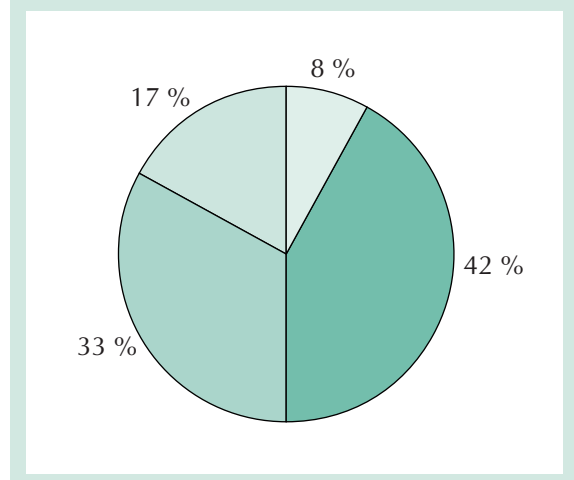
Een vergelijkbaar beeld zien we bij het melken. Het Lagekostenbedrijf richt zich op de productie van dure wintermelk. In november geven 47 koeien melk en in februari nog 36. Het verschil in melkgift en het aantal te melken koeien samen met de arbeidsregistratie geeft een beeld van de arbeidsefficiëntie rond het melken. In november is zowel de productie per dier alsook per bedrijf

duidelijk hoger dan in februari. Dit is van beperkte invloed op de werktijd per koe. Per 100 kg melk is het effect wel duidelijker (tabel 1).

Urenvreters

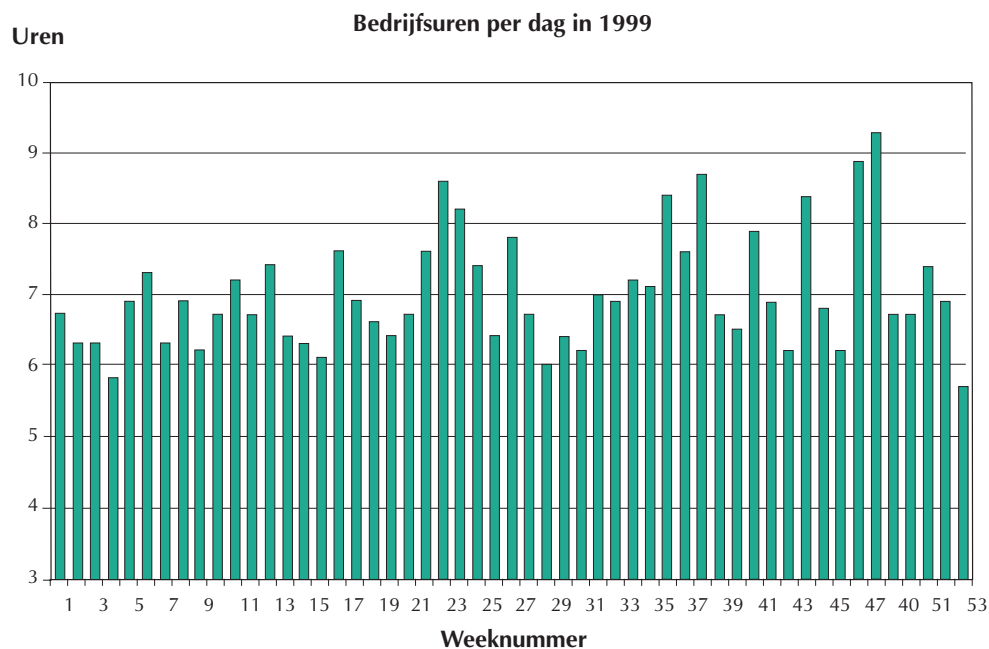
Op het Lagekostenbedrijf bedroeg de arbeidstijd in 1999 2563 uur. Hiervan werd 664 uren besteed aan het melken. Dit is al 26 % van de bestede tijd. Als de tijd voor het ophalen van koeien en het voor- en nawerk in de melkstal bij de melktijd opgeteld wordt, dan bedraagt de bestede bedrijfstijd 42 %. Na het melken is veeverzorging de grootste post. Door de inzet van de loonwerker voor voederwinning en bemesting is de arbeid rond de teelt beperkt.

Figuur 1 Een globale verdeling van de werkzaamheden op het Lagekostenbedrijf

Tabel 1 De invloed van de melkgift en het aantal te melken koeien op de arbeidsefficiëntie

Maand	Melkhoeveelheid (kg)		Totale melktijd (min)		Efficiëntie winst (%)
	per koe	per dag	per koe	per 100 kg	
Februari	19,9	717	4,2	20,9	
November	27,7	1300	4,0	14,5	31

Figuur 2 Arbeidsverdeling over het jaar

Arbeid beperken

Het beperken van arbeid begint al bij de indeling van erf en gebouwen. De lengte van looplijnen lijkt van beperkte invloed door de mechanisatie van het voeruthalen. Maar toename van de vervoersafstand betekent ook meer schoonmaaktijd. Op het Lagekostenbedrijf liggen de kuilplaten daarom vrijwel strak tegen het voerhek. Het verlies van kuil door de blokkensnijder blijft zo beperkt tot een kleine afstand. Het opruimen van het erf kost daardoor relatief weinig tijd. Voor dezelfde insteek is gekozen bij de melkstal, een twee-maal-vijfstadszij-aan-zij, waarin de 50 koeien gemolken worden op een oppervlakte van 50 m². De reiniging duurt dan ook niet langer dan 12 minuten per keer. Door de overgang naar flexibele raster, nam de hersteltijd en het maaien onder de afrastering af. Ook de melktijd liep terug, mede door het mooie najaar.

Verdeling van arbeid over het jaar

De arbeid per dag varieert in het algemeen tussen 6 en 7 uur. Op doordeweekse dagen is de werkdag veelal iets langer omdat de weekenduren zoveel mogelijk beperkt worden. Begin juni ontstond een duidelijke arbeidspiek (figuur 2). In deze periode werden naast het gebruikelijke werk enkele percelen ingekuild. Juni is tevens een goede periode voor onderhoud aan gebouwen en erf, omdat de stallen vrijwel leeg staan.

In het najaar ontstonden een paar pieken door het inkuilen van snijmaïs, het opstallen van vee en het bekappen en scheren van koeien.

Samenvatting

De arbeid op het Lagekostenbedrijf is in 1999 gedaald van 51 naar 49 uur per week. Het alert zijn op mogelijke besparingen heeft hier zeker aan bijgedragen. Arbeidspieken bleven beperkt tot enkele perioden. De minimale oppervlakte van erf en gebouwen draagt bij aan het beperkt houden van de schoonmaaktijd.

De arbeid op het Lagekostenbedrijf is gedaald.

